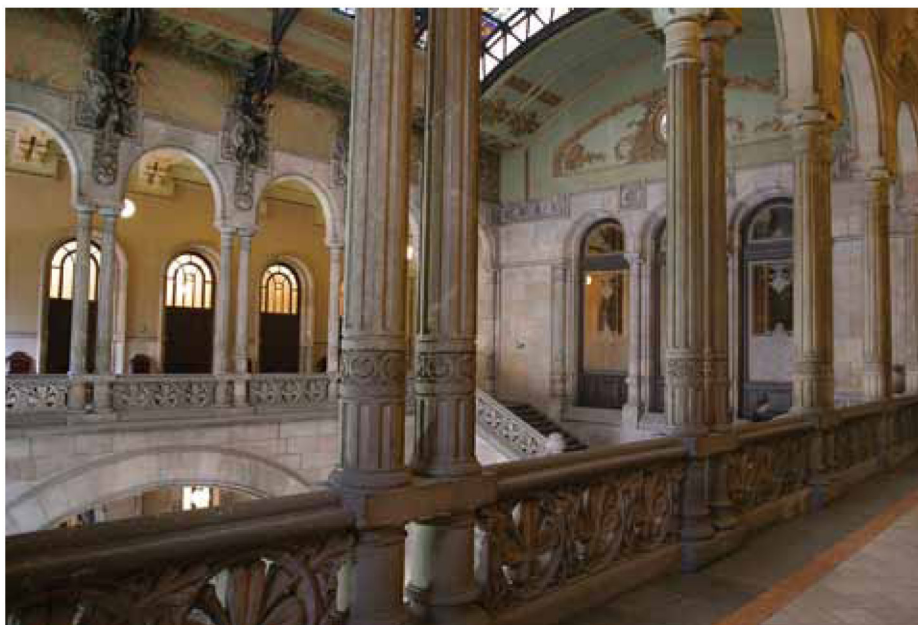

La cassació de Dret Civil Català: antecedents, marc jurídic vigent i perspectives

EN EL MARC DEL CICLE DE CONFERÈNCIES ORGANITZADA PER L'ICAB I LA SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS JURÍDICS, VA TENIR LLOC EL 17 DE NOVEMBRE DE 2011 UNA CONFERÈNCIA SOBRE ELS ANTECEDENTS, MARC JURÍDIC I PERSPECTIVES DE FUTUR DE LA CASSACIÓ DE DRET CIVIL CATALÀ. EL TEXT SERVEIX D'INTRODUCCIÓ DELS DOS ARTICLES QUE EL SEGUEIXEN, SOBRE LA RECENT APROVADA LLEI DE CASSACIÓ CIVIL A CATALUNYA.

Lluís Caballol i Angelats
Professor titular d'universitat
Àrea de Dret Processal
Universitat de Barcelona

I.- Caracterització general.

El recurs de cassació és la modalitat d'impugnació contemporània a través de la qual es conforma la identitat exterior i la unitat interior de l'ordenament jurídic. A través seu s'accedeix al tribunal de major jerarquia del sistema i es substancien assumptes procedents de tots el territoris de la nació contribuint assolir una interpretació uniforme l'ordenament. Com a tècnica, la cassació centra l'atenció en els aspectes jurídics del litigi i obvia o limita l'atenció sobre les qüestions de fet, cosa que l'ha convertit en una font qualificada de construcció i perfeccionament de discurs jurídic sobre l'ordenament. Les resolucions dictades en cassació conformen la jurisprudència o doctrina jurisprudencial que ha de ser tinguda en compte per la resta de tribunals en resoldre assumptes semblants. La incorporació

a partir de la segona meitat del segle XX de mecanismes de control constitucional desconcentrats i el reconeixement de competència de tribunals internacionals no ha desdibuixat aquesta caracterització.

II.- Antecedents

El recurs de cassació no forma part de la tradició jurídica catalana. En el període que va des de 1493 fins al 1716 els pronunciaments de la Reial Audiència de Catalunya en primera instància o en via de recurs esgotaven els recursos possibles en relació amb els assumptes iniciats a Catalunya, però el recurs per accedir-hi no era el de cassació.

A partir del Decret de Nova Planta (1716) el *Consejo de Castilla* es situà per sobre de la nova Reial Audiència però la manera d'accedir-hi tampoc era el recurs de cassació.

Des de la incorporació de la cassació a l'ordenament jurídic espanyol (1855) -de manera coetània a la consolidació del Tribunal Suprem- fins a la posada en funcionament del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (1989), amb l'única excepció del període en què el Tribunal de Cassació de Catalunya va estar operatiu (1934-1938), la cassació del dret català s'ha substanciat davant el Tribunal Suprem per mitjà del recurs de cassació.

A partir de la segona meitat del segle XIX, la reivindicació dels diferents sectors del catalanisme més relacionada amb el recurs de cassació és que Catalunya compti amb un tribu-

nal que esgoti a tots els nivells de la jurisdicció ordinària sense que hi hagi ulterior recurs. Les alternatives que es van proposar van ser: bé recuperar l'antiga Audiència Reial de Catalunya, bé crear un Tribunal Superior de Justícia o un Tribunal Suprem de Justícia. Com és lògic la modalitat de recurs que hauria de permetre l'accés a aquest tribunals no va ser objecte d'una especial consideració.

A la Segona República l'Estatut de Catalunya de 1932 (art. 11) incorpora el terme cassació a la denominació el més alt tribunal del dret català a Catalunya: el Tribunal de Cassació de Catalunya (1934-1938). La tramitació i resolució del recurs de cassació en matèria de dret civil català dels assumptes tramitats a Catalunya va correspondre a aquest tribunal i l'accés es feia segons el criteri de la LEC.

III.- Règim jurídic vigent.

La Constitució de 1978 va contemplar la creació dels tribunals superiors de justícia com a òrgans que culminen l'organització judicial en l'àmbit de les comunitats autònomes (art. 152.1).

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1978 va configurar el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (art. 19) i li va atribuir en l'ordre civil el coneixement de recurs de cassació en matèria de dret civil català (art. 20.1.a).

Des del 1989 fins a l'actualitat el recurs de cassació en matèria de dret civil català dels assumptes tramitats a Catalunya, es substancia davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) i aquesta és l'única modalitat d'impugnació que dóna accés a aquest Tribunal des de les instàncies inferiors. La cassació dels assumptes regits pel dret català no tramitats a Catalunya té lloc davant el Tribunal Suprem (TS).

L'accés al TSJC s'aconsegueix per l'al·legació de la infracció d'un precepte del Dret Civil Català (Art. LOPJ 73.1.a) i la impugnació pot referir-se a tots els motius d'impugnació i a

Catalunya és l'autonomia on més recursos de cassació referits al dret propi es substancien

totes les pretensions deduïdes en el procés independentment de què el dret la infracció del qual s'invoca sigui el català o no. Com a excepció, quan s'al·lega la infracció d'un precepte constitucional el recurs es deriva cap al Tribunal Suprem (art. 5.4 LOPJ) se'ns perjudici que es pugui retornar la competència si el motiu és finalment desestimat.

Els criteris legals d'accés a la cassació davant el TSJC han estat els mateixos que els previstos per a accedir al TS. No obstant això, amb motiu de la promulgació de la LEC 1/2000, tot i aplicar el mateix text el TS i el TSJC n'han fet una interpretació diferent fins a l'any 2011.

La LEC 1/2000 va incorporar l'especialitat general del recurs de cassació pel qual es pot invocar la infracció de doctrina jurisprudencial del respectiu tribunal superior de justícia i la seva manca per accedir a cassació quan la competència per conèixer del recurs els correspon a aquests tribunals (Art. 477.3).

L'any 2002 el Codi Civil de Catalunya (art. 111-2.2) va establir l'especial rellevància que té per al Dret Català la jurisprudència del Tribunal de Cassació de Catalunya i la del TSJC i que amb dues poden ser invocades per recórrer en cassació.

Ja al segle XXI l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (2006) no fa esment a

la cassació, però estableix que correspon en exclusiva al TSJC la unificació de la interpretació del dret de Catalunya (art. 95.3) que són les funcions que fins al moment s'han satisfet per mitjà del recurs la cassació.

Catalunya és l'autonomia on més recursos de cassació referits al dret propi es substancien. El volum d'assumptes és moderat i la seva tramitació es duu a terme en un termini de temps raonable.

Un dels aspectes millorables de la situació actual és que els criteris legals d'accés a cassació, es fixen en atenció a la situació del Tribunal Suprem i que no obstant, incideixen en la possibilitat de cassació davant el TSJC i, per tant, en la possibilitat de formació de la doctrina jurisprudencial esperada pel dret civil català. Cada cop que es canvien el criteri d'accés a la cassació, es canvien els criteris d'accés del dret català al TSJC.

IV.- Perspectives.

El present més immediat del recurs de cassació en matèria civil català passa per regular des de Catalunya els criteris d'accés a la cassació davant el TSJC aprofundint en les iniciatives dutes a terme fins ara a Galícia i Aragó. En aquesta línia, el Parlament de Catalunya va donar tràmit a la proposició de llei de cassació en matèria de dret civil a Catalunya (PSC, ERC, ICV) i la va aprovar el 22 de febrer de 2012 amb el suport d'una ampla majoria (CIU, PSC, ERC, ICV, SI). La principal innovació que incorpora és que estableix com a únic criteri d'accés a la cassació l'interès cassacional.

El futur de la cassació del dret civil català a mig termini hauria de passar per estudiar, divulgar i aplicar la llei de cassació, per mirar d'aconseguir la derogació l'art. 5.4 de la LOPJ, per aprofundir en els criteris atribució de la competència als tribunals superiors de justícia i descartar definitivament el que TSJC pugui conèixer de recursos de cassació interposats contra resolucions dictades per audiències provincials amb seu en d'altres comunitats autònomes.